

Directrius per a una política de desenvolupament de la col·lecció de lliure accés de la Biblioteca de Catalunya

NÚRIA ALTARRIBA
naltarri@bnc.cat

MARGA LOSANTOS
mlosantos@bnc.cat

RESUM

L'objectiu d'aquesta presentació és analitzar i difondre en el context professional la informació necessària per gestionar la col·lecció de lliure accés d'una biblioteca nacional. Establir la metodologia, els criteris de selecció i de tria són elements bàsics per a desenvolupar la col·lecció d'una manera continuada i homogè-

nia. Els canvis que ha comportat la tecnologia, les limitacions d'espai, de recursos humans i pressupostos, així com la cooperació bibliotecària són factors essencials que han influït a l'hora d'establir una Política de Desenvolupament de la Col·lecció de Lliure accés.

PARAULES CLAU: Desenvolupament de les col·leccions; Referència; Biblioteques nacionals; Biblioteca de Catalunya; Lliure accés.

1. Introducció

La funció bàsica de les biblioteques ha estat des de sempre el desenvolupament de les seves col·leccions: seleccionar els documents, organitzar-los, preservar-los i donar-hi accés. Les col·leccions de les biblioteques, tradicionalment, estaven formades per documents en suport paper, als quals al llarg del segle xx s'hi havien anat afegint diferents suports: enregistraments sonors i audiovisuals, microformes, suports digitals, etc. Però sempre havien estat documents físics, que cada centre seleccionava, mantenia i als quals donava accés.

Amb les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies —Internet especialment— ha aparegut un nou tipus de recurs, nous documents que han modificat el concepte tradicional de col·lecció. La col·lecció ja no està formada únicament per documents físics, dels quals la biblioteca és propietària, sinó també per documents electrònics, als que només hi té accés. Amb les noves tecnologies la informació s'ha fet ubíqua, es pot trobar a tot arreu i és accessible des de qualsevol lloc. Al mateix temps hi ha hagut un creixement molt gran de la informació, especialment l'electrònica, que fa necessari establir uns criteris clars i concrets per a seleccionar-la i fer-la accessible.

Per altra banda, l'accés a la informació a través d'Internet, que possibilita que molts centres puguin accedir-hi al mateix temps, i l'augment de preus continu d'aquesta in-

formació, han refermat el paper dels consorcis de biblioteques. Un dels objectius principals dels consorcis és la compra conjunta d'informació electrònica, per donar servei a un rang més gran de clients, a un preu més assequible. Ara bé, les institucions tenen menys control sobre el que se selecciona, perquè no tot el material subscrit consorciadament és d'interès per a totes.

El desenvolupament de les col·leccions no sempre s'ha portat a terme seguint una planificació prèvia, amb la qual cosa el contingut de la col·lecció depèn sovint de les persones que la desenvolupen i dels pressupostos. L'aparició dels nous recursos electrònics, el creixement de la informació, la reducció dels pressupostos i la nova realitat de la cooperació bibliotecària ha fet palesa la necessitat de planificar aquest desenvolupament, per tal de formar col·leccions coherents i amb continuïtat al llarg dels anys. És per aquesta raó que s'estableixen les polítiques de desenvolupament de la col·lecció.

2. Polítiques de desenvolupament de la col·lecció

L'ALA defineix la política de desenvolupament de la col·lecció d'una biblioteca com una declaració de principis escrits que en descriu el seu abast i naturalesa, així com els criteris per al seu desenvolupament, tenint en compte la missió i els objectius del centre, i les necessitats de l'audiència a qui es dirigeix.

2.1. Objectius de les polítiques de desenvolupament de la col·lecció

- Formar col·leccions coherents amb la missió i els objectius de la biblioteca, que tinguin una continuïtat al llarg dels anys.
- Proporcionar al personal de la biblioteca uns criteris per a la selecció, manteniment i retirada dels fons.
- Informar als usuaris, a l'administració i al públic en general de l'abast, naturalesa i prioritats de selecció de la col·lecció.
- Facilitar la cooperació amb altres centres.

2.2. Elements d'una política de desenvolupament de la col·lecció

La IFLA, a les seves *Directrices para una política de desarrollo de las colecciones sobre la base del modelo Conspectus*, diu que cada institució és única, i per tant els criteris de desenvolupament de la seva col·lecció també ho seran. Malgrat tot, a partir de la bibliografia existent i les polítiques de desenvolupament accessibles per Internet, es poden establir uns elements que es repeteixen. Els citarem, estenenent-nos una mica més en dos dels criteris de selecció, que són les àrees temàtiques i els formats.

— Introducció

- La missió i objectius de la biblioteca
- Públic a qui serveix i les seves necessitats
- Objectiu de la política de desenvolupament
- Audiència de la política de desenvolupament
- Relacions de cooperació bibliotecària que s'hagin establert

— La col·lecció

- Objectiu
- Descripció: formació, punts forts i punts febles, mida

— Criteris de selecció

- Abast temàtic de la col·lecció
- Tipologia dels documents
- Llengües
- Abast geogràfic
- Abast cronològic
- Formats

— Criteris d'actualització, esporgada i destinació dels documents

— Responsables de la selecció

— Avaluació de la col·lecció

— Procediments d'adquisició.

- Procedència de les adquisicions. Tractament dels donatius
- Instruments de selecció
- Revisió. Indicació de la periodicitat de revisió de la PDC

Àrees temàtiques: encara que totes les biblioteques coincideixen en descriure les matèries o àrees temàtiques que recullen, n'hi ha que es limiten a fer una descripció general. D'altres fan polítiques de desenvolupament específiques per àrees temàtiques concretes, o per departaments. Un dels sistemes per descriure les col·leccions molt estès, especialment en el món anglosaxó és el model *Conspectus*. Aquest va ser creat pel RLG el 1982, i fou adoptat ràpidament per les biblioteques acadèmiques anglosaxones. L'utilitzen moltes biblioteques universitàries, i biblioteques nacionals com la Library of Congress o la National Library of Australia. Estableix cinc nivells d'intensitat o aprofundiment de cada matèria. S'utilitza tant per a la descripció de la col·lecció com per la selecció i avaluació.

Format: fins als anys noranta, definir els criteris de selecció de format implicava decidir quins es recollien i quins no, en funció de les necessitats dels usuaris i de les ca-

racterístiques de la biblioteca. Sempre, però, eren uns documents que passaven a formar part de la col·lecció de la biblioteca.

L'aparició de les noves tecnologies ha suposat un replantejament del concepte de desenvolupament i gestió de les col·leccions i del paper de les biblioteques. Fuentes enuncia alguns dels problemes del segle XXI.

- Accés a la informació enfront de ser-ne propietaris.
- Augment de la informació virtual, que només es troba a Internet.
- Problemes en relació al dipòsit legal i propietat intel·lectual d'aquesta informació.
- Conservació d'aquesta informació virtual, que emmagatzemada en els nous suports, no dona garanties d'ús, degut als constants canvis en les màquines i els programes

2.3. Les biblioteques nacionals i les PDC

No entrarem aquí a definir el que són les biblioteques nacionals. Fuentes fa un recorregut per les diferents definicions que s'han donat al llarg del segle XX, que ens permet quedar-nos amb dos dels pocs trets que comparteixen totes elles: recollir, conservar i fer accessible la producció bibliogràfica del propi país i crear una col·lecció de literatura estrangera. A partir d'aquí, trobem tot tipus de variacions, que s'expliquen per la diversitat històrica, cultural, econòmica, social i política de l'origen de cada centre.

Les col·leccions de les biblioteques nacionals responen a aquesta varietat de definicions, compartint totes l'objectiu de recollir el patrimoni bibliogràfic del país, que sol venir determinat per la legislació de cada territori. L'objectiu de crear una col·lecció de literatura estrangera, que inicialment era un tret comú a gairebé totes les biblioteques nacionals, està perdent força, a causa dels canvis produïts per l'anomenada «societat de la informació».

El creixement exponencial de la informació, l'aparició d'Internet i l'augment del preu dels recursos d'informació han afectat a les biblioteques nacionals igual o més que a la resta de biblioteques. Mentre que la missió de recollir la producció bibliogràfica del país segueix sent l'objectiu principal, el segon punt queda restringit a uns pocs centres, com la Library of Congress o la British Library, i d'una manera limitada.

Els problemes citats al paràgraf anterior encara tenen més rellevància en el cas de les biblioteques nacionals, atenint-nos a la seva funció principal, que és conservar tota la producció bibliogràfica del país, tant si està en format imprès com electrònic.

Quins són els reptes amb els que s'enfronten les biblioteques nacionals, en relació amb el desenvolupament de les seves col·leccions, atenint-nos únicament a la producció del país?

- *La legislació* de dipòsit legal de molts països encara no recull els nous suports, els productors de la informació electrònica que es genera contínuament no tenen obligació de dipositar-la; tanmateix aquest és un punt que està canviant. Per altra banda, cada cop més són els països que fan programes per recollir aquesta informació, per crear repositoris on estigui dipositada. La manera de recollir-la, emmagatzemar-la i donar-hi accés varia a cada país.
- *Selecció de la informació*. El creixement continu de la informació dificulta la seva selecció. Encara que la producció bibliogràfica arribi generalment per dipòsit legal, la majoria de biblioteques no limiten la seva funció a recollir la producció que es publica al territori, sinó que l'amplien al que apareix a altres països i que fa referència al seu país, o al seu entorn cultural. No hem d'oblidar que cap país és una entitat aïllada; en el seu desenvolupament, tant històric com cultural, han participat països diferents.
- *Digitalització de les col·leccions*. La digitalització de les col·leccions ha propiciat que les biblioteques nacionals puguin dur a terme alhora dues de les seves funcions bàsiques; per un costat preservar el patrimoni, donant accés als suports alternatius, i per l'altre, difondre'l arreu del món, a través d'Internet.
- *Nous serveis*. Les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies han generat noves necessitats als usuaris, que sol·liciten uns serveis virtuals.
- *Cooperació amb altres biblioteques*.

Davant d'aquest panorama canviant, les biblioteques nacionals també es plantegen elaborar polítiques de desenvolupament de les seves col·leccions, que incorporin els nous suports, la seva selecció, organització i difusió. N'hi ha —com la Library of Congress— que fa gairebé cinquanta anys que hi treballen, i la van adaptant a les circumstàncies canviants del desenvolupament de les col·leccions. D'altres, com la biblioteca nacional d'Irlanda, se l'han plantejat com un dels objectius del Pla Estratègic vigent.

Fent un repàs de les principals biblioteques nacionals, observem que la majoria tenen una política de desenvolupament de la col·lecció publicada a la seva pàgina web, que en alguns casos és general, i en altres més detallada o parcial, desenvolupant alguna àrea dels fons. Entre les biblioteques nacionals que tenen PDC accessible a través d'Internet hi ha: Anglaterra, França, Escòcia, Holanda —a Europa— i Estats Units, Canadà i Austràlia, fora d'Europa.

D'entre aquestes, la Library of Congress i la Biblioteca nacional del Canadà han elaborat una PDC específica per a desenvolupar la col·lecció digital o electrònica. La British Library, per la seva part, té una PDC específica per als llocs web britànics, que té l'objectiu de recollir, encara que no de manera exhaustiva, la producció bibliogràfica del país que es troba a Internet. En canvi no té una PDC específica per desenvolupar la col·lecció digital o electrònica.

I ara passarem a exposar el que és el tema d'aquesta comunicació, la política de desenvolupament de la col·lecció de lliure accés de la Biblioteca de Catalunya.

3. Política de desenvolupament de la col·lecció de lliure accés de la Biblioteca de Catalunya

3.1. Antecedents històrics i marc legal

La Biblioteca de Catalunya es va crear el 1907, com a biblioteca de l'Institut d'Estudis Catalans. Malgrat néixer amb la voluntat de convertir-se en la biblioteca nacional de Catalunya, ha hagut d'exercir diferents funcions al llarg de la seva història, condicionada pel context polític i la infraestructura bibliotecària existent al país. La llei de biblioteques de 1981 li reconegué el caràcter de biblioteca nacional, i la millora progressiva que han experimentat els serveis bibliotecaris del país durant les dècades dels vuitanta i noranta ha fet que aquest caràcter es consolidés. La Llei del Sistema bibliotecari de Catalunya de 1993 va refermar el seu paper de biblioteca nacional.

La Llei del Sistema bibliotecari de Catalunya determina la missió de la biblioteca:

- Recollir, conservar i difondre la producció bibliogràfica catalana i la relacionada amb l'àmbit lingüístic català
- Vetllar per la conservació i la difusió del patrimoni bibliogràfic
- Mantenir la condició de centre de consulta i recerca científica de caràcter universal.

El Pla Estratègic de la Biblioteca de Catalunya per 2004-2008 fa un èmfasi especial en els dos primers punts de la missió:

- La missió de la Biblioteca de Catalunya és recollir, conservar i difondre la producció bibliogràfica catalana i la relacionada amb l'àmbit lingüístic català, i vetllar per la conservació i la difusió del patrimoni bibliogràfic.

La raó per aquest canvi la podem trobar en el creixement exponencial de la informació, especialment de la informació científica, que fa que cap biblioteca individualment pugui aspirar a la utopia de ser un «centre de recerca científica de caràcter universal». Per altra banda, el desenvolupament de les biblioteques universitàries, amb les seves col·leccions especialitzades, fa innecessari el paper d'una biblioteca de recerca universal. Com la majoria de biblioteques nacionals, la Biblioteca de Catalunya se centra en complir la que és la missió principal d'aquest tipus de centres: «recollir la producció bibliogràfica del país».

3.2. La col·lecció

La col·lecció de la Biblioteca de Catalunya està formada per més de tres milions de documents, entre llibres, revistes i diaris, manuscrits, enregistraments sonors i audiovisuals, mapes, fotografies, gravats, etc., que abasten des del segle IX al XXI. S'ha format mitjan-

çant compres, donatius i intercanvis. Des de 1982, per donar compliment al seu caràcter de biblioteca nacional, rep el Dipòsit Legal de la producció bibliogràfica de Catalunya.

La major part dels documents es conserven en dipòsits tancats, i es consulten prèvia petició per escrit o electrònica, llevat de les obres de lliure accés disponibles a les dues sales: la Sala General i la Sala Prat de la Riba.

A aquesta col·lecció tradicional, en suport físic, se suma la col·lecció electrònica, accessible a través d'Internet, formada per revistes, llibres i bases de dades, que en aquests moments sumen més de deu mil títols.

Els recursos electrònics i les possibilitats que ofereix Internet influeixen en el desenvolupament de tota la col·lecció, però tenen una incidència especial sobre la col·lecció de lliure accés i referència, perquè moltes obres han migrat al format electrònic i ha calgut replantejar el manteniment del fons de lliure accés. Per aquest motiu s'ha decidit elaborar una PDC pel fons de lliure accés de la biblioteca, que s'ha d'emmarcar en les línies del Pla Estratègic.

3.3. Objectiu de la Política de desenvolupament de la col·lecció de lliure accés

- Proporcionar al personal del Servei d'Accés i Obtenció de Documents uns criteris per a la selecció, manteniment i retirada dels fons.
- Formar col·leccions coherents amb la missió i els objectius de la biblioteca.
- Facilitar l'establiment de prioritats d'adquisició.
- Informar als usuaris, a l'administració i al públic en general de l'abast, prioritats de selecció i naturalesa de la col·lecció.
- Facilitar la cooperació amb altres centres.

3.4. Audiència

- Investigadors i públic en general de la BC
- Professionals de la BC per al desenvolupament de les seves tasques
- Possibles donants
- Altres biblioteques, arxius i centres de documentació

4. Metodologia de selecció

4.1. Objectiu de la col·lecció

L'objectiu de la col·lecció de lliure accés és proporcionar als investigadors, professionals i ciutadans un suport immediat, actualitzat, fiable i útil per a la seva recerca de caràcter científic o general.

4.2. Definició

La col·lecció física de lliure accés engloba obres de referència i obres de suport a la investigació (manuals, col·leccions completes...); ha de recollir una selecció rellevant quant a l'obra en llengua catalana mostrant obres referents no superades i ha d'estar actualitzada. La col·lecció electrònica, amb les característiques pròpies del medi, ha de mantenir els mateixos paràmetres generals.

El concepte «referència» aplicat a les obres bibliogràfiques recull les obres que donen respostes ràpides, concises i exactes, eliminant l'obligatorietat de la lectura seguida de tota l'obra per assimilar-ne el contingut. És a dir, en una obra de referència cadascun dels seus fragments té entitat pròpia i existeix de forma independent, sense relació obligada amb el fragment contigu.

Actualment el repte de la resposta ràpida, la informació fragmentada i independent queda superat pels recursos electrònics, ja que els cercadors optimitzen les funcions dels índexs de les obres tradicionals. A nivell social es constata que les cerques de resposta immediata s'han traslladat als cercadors d'Internet, per ex. *Google* és la primera obra de referència consultada actualment de manera simultània arreu del món desplaçant taxativament directoris com: *Who's who*, *World of Learning*, *Museums of the World*, *Special Libraries* etc... on abans s'hi cercaven adreces, persones i institucions.

En l'entorn científic els recursos electrònics per a consultes de referència han assolit la primera posició d'ús, eliminant gairebé la producció en paper. Aquest no és el cas de la Biblioteca de Catalunya perquè s'emmarca en un entorn humanístic on les transformacions tecnològiques són més lentes; així que de moment coexisteixen formats físics i electrònics.

4.3. La selecció d'obres bibliogràfiques

La col·lecció de lliure accés es forma a partir de la selecció de les obres que es publiquen anualment i que es consideren pertinents per la col·lecció. També es recuperen i completen obres històriques que no han prescrit com a font de consulta. La selecció implica un creixement constant que cal equilibrar aplicant uns criteris de «deselecció» amb els objectius següents:

- Mantenir un fons útil, objectiu i de qualitat de lliure accés per a l'investigador.
- Formar una col·lecció general de qualitat. Els fons de lliure accés, un cop «deseleccionats» del prestatge es destinen als dipòsits de la BC i s'ha de contribuir a formar col·leccions sostenibles (evitar duplicats, compres innecessàries...)

5. Limitacions per la selecció

El desenvolupament de la col·lecció de lliure accés i de referència té tres limitacions fonamentals: l'espai, els recursos econòmics i els recursos humans:

5.1. L'espai

L'espai físic destinat a lliure accés és de 2.000 metres lineals de prestatgeria que poden donar cabuda a uns 20.000 volums. Aquest factor obliga a ser acurats a l'hora de proposar compres d'exemplars o col·leccions duplicades, tenint en compte que la BC és receptora del Dipòsit legal i que participa dels programes de cooperació bibliotecària.

L'espai virtual disponible al servidor de la BC per a albergar recursos electrònics és de 2Tb.

En relació a l'espai virtual l'opció més sostenible és compartir el servidor cooperatiu del CBUC, des d'on es pot accedir als recursos electrònics de referència d'una manera àgil i ràpida.

Els recursos de lliure accés disponibles a Internet només requereixen un espai de banda adequat al tràfic diari. Aquest recursos, però, suposen una inversió de temps per a fer una selecció acurada i donar-ne notícia a través del web.

5.2. Els recursos econòmics

Els recursos econòmics han anat variant depenent de cada època i de les prioritats marcades per la BC. L'any 2004 es va assignar un part del pressupost anual al Servei d'Accés i Obtenció de Documents per garantir l'actualització anual de la col·lecció de lliure accés. En els darrers anys el pressupost ha estat el següent:

- Obres en paper (monografies): 35.000 euros
- Obres en paper (revistes): 86.216 euros
- Subscripcions a recursos electrònics (CD) de forma individual: 4.849 euros
- Subscripcions a recursos electrònics de forma individual: 22.262 euros
- Aportació BC per la Biblioteca digital del CBUC: 72.000 euros

5.3. Els recursos humans

La tercera limitació són els recursos humans destinats al manteniment constant de la col·lecció, tasca que, principalment, recau en la Responsable de Referència i Comunicació. La tasca de manteniment de la col·lecció requereix hores de dedicació, constàn-

cia i una formació sòlida, tant a nivell cultural com dels propis fons. El temps és el recurs més limitat perquè sempre s'ha de combinar amb altres tasques prioritàries.

A la Biblioteca de Catalunya intervenen molts serveis i persones al llarg de tot el procés:

— Servei d'Accés i Obtenció de Documents: Aquest servei és el que, principalment, gestiona el procés d'adquisició d'obres de referència i de lliure accés. La cap del Servei aprova les propostes de compra provinents de diferents canals, d'acord amb el pressupost previst per al Servei, i juntament amb la responsable de referència marquen els criteris de selecció i d'esporgada dels fons. Totes les sol·licituds de compra es destinen al Servei d'Adquisicions.

El personal bibliotecari del Servei s'encarrega del processament tècnic de les obres incorporades o retirades (processos a catàlegs, col·laboració en cerques bibliogràfiques per fer propostes de compres, formació als usuaris sobre ús dels materials electrònics, revisió de material en mal estat...). El personal auxiliar fa la revisió anual i controla els documents perduts, els enllaços que no funcionen, els documents que canvien d'ubicació i els canvis de topogràfics que això genera.

— Unitats, serveis i seccions de la BC: Participen en la proposta d'adquisició d'obres de referència sota criteris de màxima expertesa, fent la sol·licitud pertinent. Reben els documents i els cataloguen abans de posar-los a disposició dels usuaris. Per exemple l'Hemeroteca cataloga les revistes físiques i electròniques i la secció de Col·leccions Generals cataloga les monografies i les envien al seu destí.

— Coordinació general de la Biblioteca de Catalunya: Participa en la presa de decisions de subscripcions electròniques col·lectives al CBUC i n'informa al Servei d'Adquisicions i al d'Accés i Obtenció de Documents.

— Servei d'Adquisicions: Rep les propostes de compra del Servei d'Accés i Obtenció de Documents, de les Unitats, serveis i seccions de la BC. Tramita l'adquisició als proveïdors i distribuïdors. Rep el material i el distribueix a les diferents unitats i seccions per a ser catalogat.

— Direcció: Autoritza les despeses de les adquisicions.

Altres serveis que participen:

— Àrea de tecnologia de la informació: És la responsable de la plataforma informàtica i de fer accessibles els recursos electrònics subscrits.

— Servei d'Emmagatzemament, Preservació i Conservació: És el responsable de vetllar per tots els dipòsits on s'emmagatzemen els documents de la BC i de la seva seguretat. Disposa de servei de restauració i encuadernació on s'envien els documents que requereixen intervenció.

— Servei d'Administració: és el responsable del control del pressupost i l'execució comptable i financera de la BC.

6. Els criteris de selecció

6.1. L'usuari

L'objectiu de la col·lecció és adaptar-se a les necessitats informatives de l'usuari. Els indicadors sobre el perfil d'usuari presencial de la BC reflecteixen el següent: La mitjana d'edat oscil·la entre els 35-40 anys. La majoria procedeix de la ciutat de Barcelona. El seu entorn de coneixements és de l'àmbit de les humanitats amb un nivell d'estudis superior. El 79% forma part del món de la investigació. Es tracta d'un usuari fidel que visita sovint la BC.

En general utilitza la tecnologia a nivell bàsic d'usuari. Se sent còmode treballant en paper i més si la consulta es preveu llarga.

6.2. Tipologia de documents

Les fonts de referència clàssiques es dividien de la següent manera:

— Per cerques concretes i immediates:

- Generals: Enciclopèdies, diccionaris, tesaurus, anuaris, guies, directoris, cronologies, estadístiques, memòries anuals...
- Fonts per a cerques biogràfiques: bibliografies de biografies i biografies, who's is who, memòries.
- Fonts per a fer cerques geogràfiques: atlas, nomenclàtors, guies de carrers

— Per a cerques de documents:

- Catàlegs de biblioteques individuals o col·lectius, especialitzats...
- Bibliografies de bibliografies, bibliografies nacionals i especialitzades, corrents i retrospectives, i comercials. Índexs de revistes, revistes de resums...

— Per a cerques documentals no tant immediates:

- Recopilacions de textos originals

— Fonts complementàries:

- Manuals i tractats

Les fonts de referència de l'entorn electrònic:

- Metacercadors
- Portals i pàgines web
- Bases de dades
- Revistes i llibres electrònics.

De la divisió clàssica de tipologies d'obres de referència n'hi ha que han migrat cap a l'entorn electrònic: bases de dades generals o especialitzades, catàlegs de les biblioteques... Les enciclopèdies i diccionaris també han passat per diferents facetes, però es mantenen actualment en l'entorn digital amb les prestacions de recuperació i possibilitats que aporta aquest medi.

Una part de les tipologies clàssiques s'ha diluït en l'entorn digital generant noves fonts integrades, per ex. portals que contenen bases de dades. Les noves fonts d'informació es converteixen en productes combinats en constant evolució que dificulten una classificació clara i descriptible.

Actualment la política de la BC és adquirir obres en suport paper i en suport electrònic:

6.2.1. Obres de lliure accés en suport paper:

- *Referència.* Se selecciona el que té categoria d'obra de referència: enciclopèdies, diccionaris, anuaris, directoris, atles, cronologies, bibliografies, catàlegs... Pot haver-hi casos de tipologies d'obres que siguin seriades. En aquests casos quan es tracta de col·leccions històriques humanístiques i no s'han passat a format electrònic es manté la col·lecció sencera al prestatge, però sinó només els darrers cinc anys.
- *Biblioteca de suport.* Se selecciona el que pot ser biblioteca de suport:
 - Obres bàsiques (per ex. Bíblia i altres textos sagrats en matèria de religió), Manuals (que siguin metòdics, bàsics, que incloguin índexs o sumaris molt detallats), Fonts per a l'estudi d'una matèria, ens referim a les transcripcions o recopilacions d'obres originals, com es dona en el cas de la història o de la llengua.
 - Cultura Catalana. S'adquireix el que és obra rellevant de la cultura catalana: Col·leccions d'interès científic per la cultura catalana (obres completes d'escriptors catalans, biografies de personatges destacats de la cultura, col·leccions rellevants per la investigació en el seu conjunt com les col·leccions Biblioteca Abat Oliba, Fundació Noguera, Fundació Vives Casajuana...).

6.2.2. Obres de referència en suport electrònic.

- *Bases de dades.* Les bases de dades poden ser referencials o a text complet. La tendència és escollir recursos a text complet quan els productes l'inclouen. Com

s'ha dit al principi, es discrimina la temàtica científica i es proposa la humanística. Les bases de dades seleccionades es posen accessibles a través de Metalib (e-cercador).

- *Portals*. Es fa un seguiment dels portals existents que siguin adients a la col·lecció incloent-los a l'E-cercador, però caldria fer un treball més exhaustiu de recollida de recursos d'interès per la Biblioteca.
- *Revistes electròniques*. La Biblioteca de Catalunya no disposa d'una col·lecció de revistes electròniques subscripta, ni en fa cerques de forma metodològica. Bàsicament s'accedeix a les subscripcions consorciades

La PDC preveu compartir els recursos subscrits consorciadament a través del CBUC. El fet que una única entitat faci la gestió de les llicències, concursos i tots els tràmits que això comporta és molt avantatjós per als membres consorciats. Un inconvenient és que molts dels recursos d'interès no seran subscrits, ja que la selecció cooperativa es fa d'acord amb els interessos de la majoria. En aquest sentit, a la Biblioteca de Catalunya, es fa un ús molt minoritari dels recursos accessibles, tot i així la subscripció consorciada continua essent rendible econòmicament.

A part dels recursos electrònics subscrits es promou l'ús de la selecció de recursos de lliure accés que ofereix la Biblioteca Digital de Catalunya. Es tracta de projectes d'accés gratuït impulsats generalment per administracions, institucions o entitats sense finalitat de lucre. Són interessants pels usuaris de la Biblioteca de Catalunya perquè s'adeqüen a les seves especialitats.

Els recursos subscrits individualment es valoren aplicant els mateixos criteris que per una obra en paper, afegint les característiques d'accés, usabilitat i tècnica. Actualment la Biblioteca de Catalunya només té subscrits nou recursos electrònics de manera individual, mentre que l'any 2003 en tenia trenta-vuit. En els darrers anys s'han donat de baixa totes les bases de dades que ha subscrit el CBUC per a tot el col·lectiu.

Les adquisicions de recursos electrònics o bé d'obres en format paper segueixen una tramitació administrativa diferent i atenent el destí de les obres (el prestatge o el servidor) és obligat fer la selecció per separat.

6.3. Abast temàtic de la col·lecció

La PDC de la col·lecció en paper procura cobrir totes les matèries seguint la CDU, prioritzant les humanitats. La cobertura en ciències tant pures com aplicades és mínima i s'hi troba solament les obres més bàsiques (enciclopèdies i diccionaris). Dins de cada matèria es posa especial atenció en el patrimoni català: bibliografies, catàlegs, història del llibre, edició i impremta... També es contemplen les fonts per a la història d'origen francès, alemany o italià, que són d'interès per a l'estudi de Catalunya o del català.

Es reserva un espai destinat a cada matèria, tenint en compte un marge de creixement per a cadascuna i un marge global de creixement que oscil·la al voltant d'un 30%. Actualment la distribució de les matèries és la següent:

CDU	Sala general	Sala de reserva	Total	%
0	324	149,62	474,12	34,00
1	20,58	0	20,58	1,50
2	78,30	4,75	83,05	6,06
3	127,50	1	128,50	9,38
5	13,05	0,5	13,55	0,99
6	21,75	7,60	29,35	2,14
7	82,96	30,55	113,53	8,29
8	247,18	12,35	259,53	18,91
9	237,76	10,20	247,96	18,20
Total			1.370,15	

Es pot observar que predominen el 0, el 8, el 9 i el 3, aquest darrer perquè inclou publicacions oficials completes (DOGC...). A través de les compres anuals s'incorporen a les sales unes 200 monografies. D'aquestes monografies els percentatges principals corresponen a obres del 7, 8 i 9. Tot i l'objectiu d'adquirir temàticament de forma equilibrada hi ha matèries de les quals no existeixen publicacions adequades per la col·lecció. Un altre inconvenient que no afavoreix l'actualització, és la impossibilitat de reemplaçar moltes obres senzillament perquè no tenen substitut, per ex.: *Sigil·lografia Catalana* de Ferran de Sagarra (1916), *Els castells catalans* (1967)... continuen essent dos referents.

En l'entorn electrònic es voldria obtenir una distribució de recursos amb un percentatge similar al de les obres en paper. Però l'entorn electrònic encara no ofereix informació objectiva de temàtica catalana que sigui exhaustiva tant temàticament com cronològicament i a text complet.

6.4. Abast geogràfic i cronològic

L'abast geogràfic d'interès és Catalunya, seguit de països de parla catalana o vinculats històricament amb Catalunya (Andorra, Occitània, Rosselló, País Valencià, Balears, l'Alguer...). Segueixen Espanya, França, Itàlia, Alemanya, Regne Unit i finalment altres països. No se seleccionen obres de la resta de comunitats autònomes, tret de les enciclopèdies generals (com per ex. *Enciclopedia Temática de Asturias* o *Enciclopedia General del País Vasco*...) o dels diccionaris geogràfics i lingüístics.

A nivell cronològic s'han de seleccionar les obres d'un abast temporal ampli, tot i que pot haver-hi períodes molt breus però de marcada rellevància històrica com la Re-

pública, la Guerra civil, la transició... Una obra molt exhaustiva acostuma a ser general i no sempre dóna resultats per les consultes més especialitzades. Al contrari, una obra de cobertura més acotada però treballada de forma més exhaustiva pot donar respostes més afinades. Les obres es valoren comparant el nivell de resposta.

6.5. Nivell de qualitat científica i formal

Es trien les obres que demostren rigor científic discriminant les que són totalment divulgatives. Aquest paràmetre no sempre és aplicable perquè està en funció de la producció editorial que a tot l'Estat espanyol ha tendit a fer productes més divulgatius.

Els factors que es tenen en compte a l'hora de triar o no una peça són els següents:

- Forma de tractament de la matèria (específic o general).
- Forma de tractament del contingut (objectiu, fiable i veraç).
- Actualitat (data d'edició).
- Autoria de l'obra (autor reconegut, editorial reputada, editorial comercial o institució científica, presentació, introducció, pròleg...).
- Presentació de l'obra (índex, sumaris, notes, bibliografies, apèndixs, informació exhaustiva i tractada rigorosament...).
- Format (obra extensa, il·lustracions de qualitat, plànols, ben enquadernada i editada, per ex. entre la mateixa obra en rústega o en cartoné, es tria la de cartoné).
Per les obres d'art es valora especialment el nivell qualitatiu de la fotografia.
- En informació electrònica es valora a més la usabilitat i maneig de la base de dades, actualització, així com les condicions de les llicències o accés.
- Adequació a les necessitats dels usuaris (valorar la relació entre l'oferta i la demanda informativa).

Uns altres factors determinants són:

- Quan és l'única obra existent sobre un tema i no hi ha possibilitat de comparació
- El preu de compra o subscripció

Els requeriments de qualitat científica s'apliquen amb rigor a l'hora d'actualitzar la col·lecció. El mercat comercial recent ofereix molta producció basada en obres anteriors: compendis, reedicions, llibres més il·lustrats o més interactius, que no superen el nivell de contingut de les obres preexistents.

S'ha de valorar si les obres tindran un interès passatger o permanent. Hi ha modes inevitables de temàtiques d'investigació, sovint acompanyades d'una gran producció mediàtica i divulgativa, que també influeixen a l'hora de fer les propostes de compra.

6.6. Llengua

La primera llengua seleccionada és el català, seguida del castellà.

El criteri de llengua ens empeny a escollir les llengües més conegudes entre els usuaris i de les quals hi ha productes al mercat, com l'anglès i el francès. En llengua alemanya existeixen bones obres de referència però la comprensió d'aquest idioma és molt minoritària.

Una llengua fonamental per la història de Catalunya és el llatí. Encara es publiquen fascicles d'obres confeccionades en llatí i que no han estat superades (*Monumenta Germaniae Historica, Corpus Latinarum Inscriptionum...*). Aquestes obres formen part de la col·lecció de referència.

Actualment, després d'un esforç important en els últims anys per fer visible la llengua catalana, la col·lecció de lliure accés presenta els següents resultats:

Català	Castellà	Anglès	Francès	Alemany	Italià	Llatí
30%	40%	9%	8%	4%	4%	3,5%

S'ha de dir que hi ha matèries de les quals gairebé no existeixen productes en català. Les obres publicades en català són majoritàriament de temàtica lingüística i històrica.

6.7. Format: electrònic, paper, microforma

La primera opció és el format electrònic per a obres de referència, que es duplica en format paper quan es tracta d'obres en català o sobre Catalunya, en el cas que existeixi la duplicitat d'edicions, en paper i en digital. La resta d'obres de lliure accés no electròniques són en paper o en microfitxa.

6.7.1. El format paper

Els avantatges del paper són:

- Còmode per la lectura, estable i permanent (les pàgines si no han estat mutilades sempre poden tornar-se a consultar sense el perill que no es trobi la «pàgina»).
- No requereixen cap maquinària, ni electricitat, tant sols la vista humana i el bagatge personal (codis gràfics, idiomes...)

Té els següents inconvenients:

- Consulta física obligada in situ. Accés monousuari (un sol usuari per «volum» a la vegada)

- Les obres de referència exigeixen conèixer l'ordenació (alfabètica, geogràfica, cronològica, per matèria...).
- Es desendrecen més fàcilment (el lliure accés és autònom per l'usuari)
- L'actualització de les obres multivolums és complexa per fer cerques a posteriori, ja que s'han de consultar moltes sèries o apèndixs diferents.

6.7.2. Recursos electrònics

És el suport preferent en obres de referència. Té els següents avantatges:

- Accessibilitat i ubiqüitat: accés a més informació de manera simultània, tret dels casos de recursos contractats molt mínimament. La tendència és donar accés als recursos a través de codis d'identificació des de diversos espais dins la Biblioteca (no és necessari accedir-hi des d'un ordinador concret).
- Usabilitat: Possibilitats de consulta ràpida i avançada, possibilitats d'un ús posterior del text (guardar, enviar, copiar i enganxar...). Interconnexió de documents i referències i accés a text complet. Avantatges de la navegació.
- Quant als recursos electrònics oberts augmenta la cooperació virtual. La xarxa permet generar grups específics d'usuaris motivats per un mateix tema salvant la geografia. Aquest creixement social del coneixement compartit intervindrà cada cop més en les funcions de la biblioteca (catàlegs oberts, comentaris als documents ...) i poden ser un valor afegit als sistemes d'informació sostinguts per les biblioteques.

Els desavantatges de la informació electrònica són:

- Necessitat d'equips i programaris específics i obsolescència ràpida
- Sotmesos a la necessitat de subministrament energètic permanent
- Lectures més cansades en pantalla (encara no s'ha inventat un equip que superi la comoditat del paper)
- Necessitat de descriure les modalitats tècniques d'accés (adreces IP, passwords...)
- Necessitat de conèixer les clàusules que cal negociar en una llicència

L'experiència ens ha constatat la vida breu dels recursos electrònics i la seva necessitat d'adaptació continua. El desenvolupament tècnic ha deixat en desús molts productes que ha calgut tornar a subscriure pagant de nou arran del canvi de suport. Aquest és un inconvenient que no presenta el suport paper.

Actualment la PDC contempla les subscripcions en línia, més que de recursos de distribució periòdica subministrats en CD, que a més ja gairebé han desaparegut.

6.8.3. Suport microfita o microfilm

Hi ha suports com el microfilm o microfita del qual s'han adquirit obres de referència en determinades èpoques, per ex. l'any 1991 es van adquirir moltes obres en suport microfita: *ABEPI*, la continuació del *NUC*, *Catálogo de Autores de la Biblioteca Nacional...* Fins i tot es microfilmaven obres de referència per evitar-ne el desgast a causa del seu ús (1994: *Enciclopedia García-Carraffa*, 88 vols = 13.818 fotogrames).

Actualment encara s'adquireix *l'Incunabula* (en microfita) com a obra de referència. Les microformes són suports analògics que també tenen dificultats de conservació. L'avantatge més important d'aquest suport és l'estalvi d'espai físic a les sales de consulta atesa la seva capacitat de guardar informació en un format molt reduït. La microforma necessita un aparell lector, molt poc amigable per les consultes i lectures dels usuaris.

Actualment es desestima aquest suport en les propostes de compres d'obres de referència, tret dels casos d'obres que no ofereixin una alternativa millor, o fer el canvi de format impliqui una nova subscripció.

En resum la PDC és adquirir les obres de referència en suport electrònic, encara que continua coexistint una edició d'obra de referència en paper i que s'adquireix fins i tot en determinats casos per duplicat per ubicar al prestatge i per oferir en línia, per ex. diccionaris. Actualment encara hi ha pocs productes que responguin als objectius de la PDC de la Biblioteca de Catalunya. La major part de productes existents i bàsics són fruit d'iniciatives d'institucions (biblioteques, departaments, arxius...) més que d'empreses comercials.

7. Instruments i recursos per fer la selecció

La proposta de recursos per adquirir cal fer-la de manera metòdica, utilitzant els instruments disponibles per confeccionar una col·lecció de lliure accés de manera equilibrada.

- Catàlegs d'editorials, llibreries, novetats i llibres a examen: El Servei d'Adquisicions de la BC rep ofertes i publicitat de novetats editorials per diferents vies. Des d'aquest Servei s'envien les propostes pertinents al servei de referència. És aconsellable també tenir una selecció de les editorials i llibreries que ofereixen obres adequades als objectius de la PDC. En el cas de la BC es revisen les novetats d'editorials com: Brepols, Saur, CNRS, Grup Enciclopèdia Catalana...
- Són de molt interès els segells institucionals de Catalunya o d'Espanya: Institut d'Estudis Catalans, Generalitat de Catalunya, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Universitat de Barcelona, fundacions, departaments de l'administració pública...

- Recerca a bases de dades, webs, portals especialitzats, blocs, fòrums Aporten informació d'actualitat. També és recomanable disposar d'una bona selecció de «favorits» i fer-hi un repàs sistemàtic.
- Ressenyes publicades a revistes científiques. Les revistes científiques són una eina fonamental per estar al dia de la recerca i de trobar ressenyes de novetats fetes per especialistes. Habitualment també s'hi troba publicitat de les novetats o premis d'actualitat... Les obres ressenyades en aquestes publicacions sovint no segueixen els circuits comercials corrents, de manera que sense aquestes publicacions no arribaríem a conèixer-ne la seva existència. Exemples de revistes: *Estudis Romànics*, *Llengua & Literatura*, *Els Marges*, *Romania*, *Studi Medievali*, *Annales du Midi*, *Bibliothèque de l'humanisme et la Renaissance*, *l'Avenç*, *Serra d'Or*.
- Visites presencials a llibreries: Les llibreries comercials donen idea del panorama editorial del país principalment orientat a la divulgació. Val la pena visitar-les periòdicament per valorar les novetats del mercat. Generalment s'hi troba obres com manuals, compendis de dret, diccionaris, obres completes d'autors literaris... Les llibreries habituals que es visiten són: Alibri, Casa del Llibre, FNAC, Llibreria del Raval, Ona... Quan es detecta un buit de fons se soluciona a través de llibreries especialitzades: Kowassa, sobre fotografia; Marcial Pons, sobre Dret. Són de notable interès les llibreries d'institucions: Institut d'Estudis Catalans, Generalitat, Diputació, Universitat, etc.
- Desiderates per part d'usuaris experts i propostes per part de professionals de la BC. Els usuaris acostumen a fer poques desiderates per escrit. En molts casos les desiderates es formulen mentre s'atén una consulta especialitzada. Els usuaris especialistes sovint demanen obres descatalogades i de difícil adquisició, que es tramiten encara que comporti molt de temps aconseguir-les. Les desiderates formalitzades pels experts de la BC contribueixen a millorar la qualitat de la col·lecció.

Amb tots aquests instruments cal fer la proposta d'obres per formar part de la col·lecció de referència. Alguns factors com la falta d'obres científiques de referència en català publicades en paper condicionen el resultat de la col·lecció. Bàsicament la producció científica catalana sorgeix de pocs grups editorials i les opcions d'escollir, per tant, són limitades. El sector comercial ofereix molts productes anglosaxons de caràcter generalista que no tracten amb precisió la temàtica catalana o hispànica. Un avantatge és la comprensió de la llengua, però no compensen la seva falta d'exhaustivitat i rigor. En general les obres produïdes per editorials franceses o alemanyes responen millor als objectius de l'especialista en temàtica catalana.

8. Manteniment i esporgada de la col·lecció

8.1 Manteniment

Mantenir la col·lecció implica actualitzar-la amb noves obres i retirar les que es considerin obsoletes o poc útils per als usuaris a fi de garantir una col·lecció de qualitat. Els límits d'espai i de recursos obliguen a fer una planificació que contempli la metodologia, el calendari i els recursos econòmics i humans disponibles. En tot el procés es compta amb el suport del CCUC com a instrument de localització d'obres. La informació sobre les existències de determinades obres a la xarxa comunitària ajuden a decidir quin ha de ser el seu destí, si els magatzems, o bé mantenir-la de lliure accés i actualitzar-la, si és el cas, perquè és tracta d'una obra cara i no l'ha adquirit cap altra institució.

8.2. Esporgada

8.2.1. Criteris

Els criteris de tria d'una biblioteca nacional especialitzada en temes humanístics divergeixen dels criteris habitualment aplicables en altres tipus de biblioteques. Sovint es poden trobar a la prestatgeria obres antigues que no han estat superades i continuen sent un referent per la comunitat investigadora.

- Migració a l'entorn electrònic: Les obres de referència, com catàlegs de biblioteques o bases de dades actualment estan accessibles electrònicament. Segons el cas són d'accés gratuït o bé de pagament. Quan és possible es treu l'obra en paper i s'ofereix l'enllaç al recurs electrònic. En el cas de recursos catalans, com el DOGC, per ex. es mantenen de moment les dues opcions: tota la col·lecció en paper des de 1931 i també l'accés electrònic.
- Obsolescència temàtica: Afecta a poques obres del conjunt, bàsicament la temàtica de dret i ciències són les més afectades. També ho són els manuals indicats per a cada matèria. El cas, per ex. de la Documentació, disciplina vinculada a l'avenç tecnològic, pot quedar obsoleta amb més rapidesa. Generalment cal valorar els continguts per veure si han prescrit, si han aparegut obres posteriors que les superin, i sobretot si han deixat de ser font de consulta, per exemple les patologies grega i llatina continuen essent un referent per als historiadors.
- Ús i manca d'interès: El criteri d'ús és arriscat en aquest tipus de fons, així com el de manca d'interès. A part que no es disposa de dades fiables d'ús de cada obra (són de lliure accés), la comunitat investigadora generalment té interès en obres molt especialitzades. Quan són en diversos volums és molt còmode tenir-les de lliure accés (per ex. Wissowa)

- Data: La data d'edició no és un criteri fiable. La gran part d'obres en paper del segle XX sobre temàtica catalana o espanyola no es troben en suport digital, de forma que cal mantenir-les per a documentar les humanitats. Per exemple en el cas de repertoris de música, no es pot prescindir de les obres d'Higini Anglès, Pedrell, ni tampoc de les últimes novetats en història de la música a Catalunya, com tampoc es pot prescindir en història de la *Colección de Documentos inéditos de la Corona de Aragón*, per citar alguns exemples. La data és un criteri aplicable per les subscripcions anuals que s'han de renovar (*Dicodi, Kompass...*) o manuals específics.
- Criteris físics: Els documents que estan en mal estat no es retiren, sinó que es restauren o s'enquadernen segons sigui el cas. Generalment es tracta d'obres que no es troben al mercat i per tant no tenen substitut.
- Abast cronològic, geogràfic i lingüístic: Les obres de cobertura cronològica breu, així com d'àmbits geogràfic o lingüístic molt específics, no relacionats amb Catalunya, s'han anat traient del fons de lliure accés. Matèries com la literatura s'han ampliat molt quant a literatura catalana i espanyola, però s'han eliminat les col·leccions d'obres completes d'interès francès, italià o alemany.
- Recursos electrònics: Els recursos electrònics que s'han considerat obsolets són els que es publicaven en CD. Actualment els recursos electrònics acostumen a ser acumulatius, canvia la data o el suport però es manté el contingut.

En resum, la labor de revisió del fons és filtrar les obres de referència i les rellevants de temes humanístics que s'han publicat des del segle XIX quan neix la metodologia de les ciències socials. A partir d'aquesta revisió van quedant a la prestatgeria les obres que continuen essent d'obligada consulta.

Per garantir un manteniment eficaç caldria treure anualment tantes obres com se n'incorporen. Anualment això no es fa, però sí que cada tres o quatre anys s'equilibren les actuacions fetes a la col·lecció.

8.2.2. Metodologia

L'esporgada de la col·lecció ha estat provocada sovint per obres de remodelació, més que per una política de revisió sistemàtica. La primera gran esporgada va ser el 1991 quan a causa de la remodelació de les sales de lectura es van enviar als magatzems 1457 volums de ciències, que van representar canvis de topogràfics a 5.828 fitxes. Aconseguir organitzar els fons de cinc sales de consulta en només dues va requerir en el seu temps un esforç important.

La segona revisió important es va fer el 1997. En aquella data creixien els suports en CD-ROM, Internet s'anava implantant, el CBUC havia nascut feia un any, i les obres de referència de les sales de consulta s'havien redistribuït però no s'havien revisat quant a continguts. Les premisses de revisió van ser completar segons disponibilitat,

la bibliografia de referència del camp de les humanitats. Tanmateix el pressupost per actualitzar va ser molt escàs. L'exposició *Dalí, una vida de llibre* de l'any 2004 es va ubicar a la nau de Llevant, això obligà a reordenar el fons de lliure accés, a revisar-lo per poder alliberar 500 m. lineals de prestatgeria. El 2006 quan es recupera la nau de Llevant es pot reordenar les matèries seguint la CDU de manera sistemàtica i es pot incrementar el fons. La filosofia és recuperar obres multivolums, de caràcter científic, i de suport a la investigació (*Biblioteca de Autores Cristianos; Patrologia Griega*; atlas lingüístics; altres col·leccions). Es finalitza la darrera compra de la *Monumenta Germaniae Historica*, que des de l'any 2000 s'adquiria parcialment segons el pressupost. Obres com *l'Incunabula* continuen tenint la subscripció oberta. Per ampliar la història de la col·lecció de referència és recomana l'article publicat a l'*Ítem* per Lourdes Martín i Marta Riera.

En resum en els darrers deu anys el moviment d'obres a les sales de consulta dona el següent resultat:

	Diferències 1997-2006
Increment	6.421 vols.
Retirats als magatzems	5.766 vols.

El destí final dels documents es decideix al Servei d'Emmagatzemament, Preservació i Conservació. Els criteris, es basen en l'interès de l'obra pel patrimoni de Catalunya, la història de l'exemplar i l'existència de duplicats.

8.2.3. Recursos humans i econòmics

L'actualització i manteniment de la col·lecció de referència exigeix la reserva d'uns recursos humans i econòmics.

La tasca de manteniment ha de ser constant i garanteix feina per una persona a temps complet. Cal planificar un calendari anual i aplicar-lo de forma metòdica i sistemàtica.

Aquesta tasca ha d'anar acompanyada d'un pressupost per adquirir obres a les llibreries presencials o virtuals, d'Espanya o de l'estranger. S'han de distingir dos tipus de pressupost: el destinat a obres en paper i el destinat a biblioteca electrònica, ja que les modalitats i procediments administratius d'adquisicions són diferents.

9. Conclusió

El Servei d'Accés i Obtenció de Documents ja seguia uns criteris per seleccionar la col·lecció de lliure accés, que o bé estaven escrits en el seu *Manual de Procediments*,

o bé formaven part de la cultura de l'organització. Aquests criteris, però, no estaven sistematitzats, no formaven part d'una planificació que tingués en compte la missió de la biblioteca i el procés de selecció, avaluació, adquisició, organització, actualització i esportada com un tot.

Hi ha diversos factors que han fet veure la necessitat de tenir un document escrit que recollís aquesta planificació, una PDC de lliure accés:

- La migració d'obres de referència a l'entorn electrònic, que han deixat un espai físic que ha calgut cobrir en pocs anys.
- Les dificultats pressupostàries i de recursos humans.
- L'augment de la informació científica d'àmbit general per un costat i la manca d'obres al mercat que s'adaptin als objectius d'una col·lecció científica de referència en l'àmbit català per l'altre. Mantenir l'equilibri entre ambdós conceptes requereix tenir uns criteris detallats i sistemàtics, per no construir una col·lecció desequilibrada.

La preparació de les directrius per a redactar una política de desenvolupament ha comportat una feina prèvia de reflexió, i la recollida d'una gran quantitat de dades, com els punts forts i febles de la col·lecció, les xifres relatives al nombre de documents per matèries, llengües, etc., i les necessitats dels usuaris. El document resultant són unes directrius, uns punts de partida que per tal que siguin útils s'hauran de revisar periòdicament, i posar al dia. Aquesta tasca, malgrat portar temps, és possible si es porta a terme anualment.

Bibliografia

- Col·leccions i accés per a l'investigador del segle XXI: el canvi de les funcions de les biblioteques de recerca* (2003). [Barcelona: Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya], (Traduccions del CBUC; 15).
- «Collection development policies: new directions for changing collections»; edited by Daniel C. Mack (2003). *The Acquisitions Librarian*. Núm. 30
- EVANS, G. Edward (2000). *Developing library and information center collections* [recurs electrònic]. [4th ed.]. Englewood, Colo.: Libraries Unlimited, <<http://www.netlibrary.com>>. [Consulta: 26/01/08]
- FUENTES, Juan José (2003). *Las bibliotecas nacionales: un estado de la cuestión*. Gijón: Trea
- GESSESE, Kebede (2000). «Collection development and management in the twenty-first century with special reference to academic libraries: an overview». *Library Management*. Vol. 21, núm. 7... <http://www.emerald-library.com/>. [Consulta: 26/01/08]
- IFLA. Sección de Adquisiciones y desarrollo de las colecciones. *Directrices para una política de desarrollo de las colecciones sobre la base del modelo Conspectus*. (2001). <http://www.ifla.org/VII/s14/nd1/gcdp-s.pdf>. [consultat 26/01/08]
- LAMARCA, Dolors; SERRA, Eugènia (2007). «Deu pinzellades de la història recent de la Biblioteca de Catalunya (1993-2007)». *Item*. Núm. 46 (maig-agost 2007), p. 35-51

- LEE, Stuart D. (2004). *Building an electronic resource collection: a practical guide*; 2nd ed. London: Facet Publishing,
- MARTÍN, L.; Riera, M. (2007). «La col·lecció de referència a la Biblioteca de Catalunya». *Item*, núm. 45 (2007), p. 67-86
- PRYTHERCH, Ray (comp.). (2000). *Harrod's librarians' glossary and reference book: a directory of over 9600 terms, organizations...* 9th ed. Hants [etc.]: Gower
- «The Reference collection: from the shelf to the web»; William J. Frost, guest editor. (2005). *The Reference librarian*. No. 91/92 (2005)
- Reference collection development: a manual*. (2004). RUSA Occasional Paper #27
- SALINAS, Romelia (2003). «Addressing the digital divide through collection development». *Collection Building*. Vol. 22. Num. 3 (2003). <http://www.emeraldinsight.com/0160-4953.htm>. [Consulta 26/01/08]
- VICKERY, Jim (2004). «Making a statement: reviewing the case for written collection development policies». *Library Management*, vol. 25, number 8/9 (2004), p. 337-342
- YOUNG, Heartsill (1988). *Glosario ALA de bibliotecología y ciencias de la información*. Madrid: Díaz de Santos

Polítiques de desenvolupament de la col·lecció d'altres biblioteques

- British Library. Collection development [recurs electronic]. <<http://www.bl.uk/aboutus/stratpolprog/coldevpol/index.html>>. [Consulta:26/01/08]
- Library and Archives Canada. Collection development framework. <<http://www.collectionscanada.gc.ca/collection/024/003024-200-e.html>> [Consulta: 26/01/08]
- Library of Congress. Collection development and policies [recurs electronic]. <<http://www.loc.gov/acq/devpol/>>. [Consulta: 26/01/08]
- National Library of Australia. Collection Development Policy. [recurs electronic]. <<http://www.nla.gov.au/policy/cdp/>>. [Consulta: 26/01/08]
- National Library of Scotland. Humanities and Social Sciences Collection Development Policy <http://www.nls.uk/professional/policy/docs/NLS_COLLDEV.pdf>. [Consulta: 26/01/08]